

ВІДГУК
офіційного опонента

кандидата педагогічних наук, вчителя-методиста

БОГДАНОВСЬКОЇ ЛЮДМИЛИ ПЕТРІВНИ

на дисертаційне дослідження Шкатули Олександра Павловича "Методика використання курсантами вищих військових навчальних закладів інтернет-ресурсів у процесі навчання історії України", представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 - теорія та методика навчання (історія та суспільствознавчі дисципліни).

На підставі вивчення дисертації О.П. Шкатули та праць, опублікованих за темою проведеного дослідження, було зроблено наведені нижче висновки щодо актуальності обраної теми, обґрунтованості наукових положень, висновків. Рецензована робота є завершеним науковим дослідженням, присвяченим одній з актуальних проблем професійно спрямованого навчання дисципліни «Історія України» у вищих військових навчальних закладах яке відповідає нагальним потребам сьогодення, з одного боку, та сучасному рівню використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема технологій Інтернет, з іншого.

Не можна не погодитися з певною критикою, висловленою автором роботи на адресу існуючої практики використання інтернет-ресурсів у ВНЗ під час навчання. Дійсно, інтернет-ресурси використовуються викладачами, курсантами та студентами у міру сформованості їхньої інформаційно-комунікаційної компетентності, а у державі не дивлячись на декларування пріоритету цифрових технологій відсутні загальні правила та процедури їх впровадження у навчально-виховний процес, хоча існує загальна згода на їх ефективність та перспективність. У цьому контексті, а також беручи до уваги сучасне становище держави, коли підготовка військових фахівців - захисників України набуває ключового значення (причому особливо важливим є формування у курсантів патріотизму та національної свідомості), актуальність даного дослідження не викликає сумніву.

Узагальнення досвіду впровадження Інтернет-ресурсів у навчальних закладах України та зарубіжних вишах привело дослідника до висновку, що методика їх використання повинна мати певні відмінності та залежить від

специфіки протікання навчального процесу у ВВНЗ.

Проведене широке та ґрунтовне дослідження має чітко окреслену проблему, мету та означенні завдання. Визначені об'єкт та предмет наукового пошуку. Напрямок дослідження безпосередньо пов'язаний з науковою тематикою відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України «Науково-методичні засади формування та реалізації оновленого змісту суспільствознавчих предметів в основній школі».

Робота добре структурована та оформлена. Вона складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і п'ятнадцяти додатків.

У ВСТУПІ обґрунтовується вибір теми, актуальність проблеми, формулюються мета, предмет і об'єкт дослідження, визначаються конкретні завдання, вказуються методи дослідження, застосовані дисертантом, достатньо повно розкривається наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Крім того, наводяться дані про апробацію результатів дослідження та особистий внесок здобувача, дидактичного інструментарію використання групи соціальної мережі як комплексного інформаційного ресурсу.

У ПЕРШОМУ РОЗДІЛІ висвітлюються теоретичні аспекти використання ІКТ та Інтернет-ресурсів у навчальному процесі, проведено аналіз та уточнення поняттєво-термінологічного апарату дослідження, пов'язаного з дидактичною категорією «інтернет-ресурс», досліджено потенціал їх використання у навчанні Історії України.

Зокрема, розглядаються педагогічні та організаційні передумови застосування інтернет-ресурсів у процесі навчання, у результаті чого автор визначає основні організаційно-методичні умови, що впливають на ефективність використання інтернет-ресурсів у процесі навчання історії курсантів вищих військових навчальних закладів: забезпечення достатнього рівня оснащеності курсантів комп'ютерними пристроями і доступу до локальних і глобальних інформаційних мереж; формування в курсантів умінь самостійно працювати з інтернет-ресурсами під час навчальних занять і самостійної роботи; підвищення рівня підготовленості викладачів кафедр вищих військових навчальних закладів до навчання курсантів із використанням інтернет-ресурсів; розробка викладачами доступного для розміщення в Інтернет-мережі навчального матеріалу (інформаційних матеріалів з навчальних дисциплін, завдань і методичних рекомендацій із використання веб-

ресурсів під час проведення занять і самостійної роботи курсантів) і методики його застосування у навчальному процесі.

На основі ретельного дослідження ресурсів Інтернет-мережі, з'ясовується наявний у них дидактичний потенціал та виокремлюються основні способи використання у навчанні. Взявши за основу характер дії, яку виконує з ними педагог, дослідник зазначає три відносно однорідні способи їх використання у навчанні: елементарний, шаблонний та творчий. Водночас зазначається, що кожен з них має свої особливості та межі реалізації. Особливої уваги заслуговує дослідження питання розвитку мобільного Інтернету як однієї з передумов його широкого впровадження в освітній простір. Результатом дослідження Інтернет-простору та умов навчального процесу у ВВНЗ стало визначення середовища соціальної мережі як центрального елемента експериментального освітнього віртуального осередку. Досліджуючи інтернет-ресурси, автор акцентує увагу на можливих негативних проявах його впливу та зауважує на необхідності врахування при використанні Інтернет-ресурсів заходів протидії кіберзагрозам навчально-пізнавальної діяльності курсантів.

Висновки теоретичної частини були покладені в основу розробки методики використання курсантами вищих військових навчальних закладів інтернет-ресурсів у процесі навчання історії України, якій присвячений **ДРУГИЙ РОЗДІЛ** роботи.

Грунтовно, але без зайвої деталізації, що характерно для всієї роботи в цілому, розглядається стан використання ресурсів Інтернету при вивченні історії України у вищих військово-навчальних закладах, зокрема досліджені офіційні сайти національних та зарубіжних ВВНЗ та їхні сторінки у соціальних мережах. Дослідник звертає увагу, що згадувані Інтернет-ресурси мають подібну структуру та характерні риси і, загалом, у теперішньому своєму стані мало придатні для використання у навчальному процесі. Поряд з цим досліджено стан навчання курсантів Історії України у ВВНЗ. З'ясовано, що на її вивчення відводиться невеликий обсяг навчального часу, а саме 10-11%, а це значно підвищує необхідність застосування методик, які прискорюють процес формування духу українства, світогляду майбутнього захисника Вітчизни. Докладно висвітлено хід визначення критеріїв сформованості ІТК-компетенцій курсантів при вивченні історії України, які лягли в основу експериментального дослідження. Ефективність запропонованої методики всебічно вивчалася у ході

експериментального навчання та дослідного навчання, організація, хід та результати якого детально описані у дисертації. Ні теоретичне підґрунтя експерименту, ні його хід, ні валідність отриманих результатів не викликають ніяких зауважень.

У ВИСНОВКАХ підводяться підсумки проведеної роботи, намічаються перспективи подальшої розробки окремих аспектів теми у теоретичному плані та практичного використання матеріалів дослідження при вивченні інших дисциплін суспільствознавчого циклу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ включає достатню кількість (332) опрацьованої літератури, в тому числі 14 – іноземними мовами.

У ДОДАТКАХ наводиться зміст анкет для опитування курсантів та викладачів кафедр предметів гуманітарного циклу, завдання контрольних робіт з історії України констатувального та контрольного етапів педагогічного експерименту, дані досліджень загальних компетентностей за різними галузями знань, аналіз дієздатності освітніх веб-ресурсів, а також методичні рекомендації для підготовки до навчальних занять з історії України, узагальнені показники рівнів сформованості когнітивно-дослідницького, ІТ-діяльнісного, мотиваційно-ставленневого компоненту інформаційно-технологічної компетентності курсантів ВВНЗ, список публікацій здобувача та результати апробації результатів дослідження.

В цілому, дисертація справляє враження цілісного, фундаментального теоретичного дослідження, в якому вперше поставлена і розв'язана особлива методична проблема використання освітніх інтернет-ресурсів у навчанні курсантів вищих військових навчальних закладів історії України.

Наукова новизна і теоретична цінність дисертаційного дослідження не викликає сумніву. Надбанням теорії методики навчання історії України стане дидактичний інструментарій використання групи соціальної мережі як комплексного інформаційного ресурсу.

Практичне значення отриманих результатів також очевидне. Розроблений методичний підхід може бути використаний і при організації навчання дисциплін гуманітарного та професійного спрямування.

Основні положення дисертації теоретично обґрунтовані, підтверджені матеріалом та методами дослідження. Автор роботи виявив широку ерудицію, обізнаність з науковою та навчальною літературою, наукову допитливість,

самостійність, вміння ставити дослідницькі завдання та знаходити шляхи їх розв'язання.

Водночас, рецензована робота не позбавлена деяких несуттєвих недоліків, усунення яких, на нашу думку, сприяло б її удосконаленню. Належним чином оцінюючи дисертаційне дослідження О.П.Шкатули, висловимо окремі зауваження та побажання:

По-перше, формулювання предмету і мети дослідження мають дещо загальний характер і не відображають особливостей пропонованої дисертантом методики.

По-друге, використовуючи у якості центрального осередка віртуального освітнього середовища групу у соціальній мережі Facebook, слід було б, на наш погляд, проаналізувати методичний потенціал решти популярних соціальних мереж, визначити переваги та недоліки їх можливого використання у освітньому процесі.

По-третє, у роботі автор посилається на рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» (с.45) яким обмежено функціонування в Україні низки інтернет-ресурсів, досить доречним, на нашу думку, виглядало б дослідження національних українських соціальних мереж на предмет використання їхніх ресурсів під час навчання.

Вказані погрішності не применшують значення виконаної роботи і не впливають на загальну високу оцінку дисертації

В цілому, дисертаційне дослідження О.П.Шкатули виконане на належному науковому рівні, містить цінні теоретичні й практичні результати та свідчить про вміння його автора ставити й розв'язувати складні наукові завдання. У роботі отримані нові науково обґрунтовані та достовірні результати, які у сукупності вирішують наукову проблему використання курсантами вищих військових навчальних закладів інтернет-ресурсів у процесі навчання історії України.

Автореферат дисертації ідентичний її основному змістові, адекватно відображає основні положення дослідження. Публікації також у достатній мірі розкривають зміст та результати виконаної роботи.

Дисертація О.П.Шкатули "Методика використання курсантами вищих

військових навчальних закладів інтернет-ресурсів у процесі навчання історії України" відповідає вимогам ВАК України до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження вченого ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 - теорія та методика навчання: (історія та суспільствознавчі дисципліни).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,

вчитель-методист, вчитель вищої категорії

гімназії «Міленіум» № 318

міста Києва

Л.П.Богдановська

Підпис (Л.П.Богдановська) засвідчую

Директор гімназії «Міленіум» № 318

міста Києва

І.А.Сидоренко

«12» шото 2018 р.